

MAGYAR IPARMŰVÉSZEI SZERKESZTI: GYÖRGYI KÁLMÁN

KIADJA: AZ ORSZ. MAGY. IPARMŰVÉSZETI
TÁRSULAT. MEGJELENIK ÉVENTE TÍZSZER
ELŐFIZETÉSI DÍJ: EGY ÉVRE 22 KOR.

XVII
ÉVF.

1914

7-8
SZÁM

MAGYAR IPARMŰVÉSZEZET

AZ ORSZÁGOS M. IPARMŰVÉSZETI MŰZEUM ÉS ISKOLA ÉS AZ ORSZÁGOS MAGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT KÖZLÖNYE
MEGJELNIK ÉVENKINT TÍZSZER

XVII. ÉVFOLYAM. 1914. 7-8. SZÁM.

TARTALOM.

Nagy Sándor: Háború és Művészet	581
Györgyi Kálmán: Három német kiállításról. — Leipzig. — Köln. — Darmstadt	585
Gelléri Mór: A skandináviai félsziget ezidei kiállításai. — Balti kiállítás Malmőben. — Norvégia jubileumi kiállítása	599
Nádai Pál: A szentpétervári német nagykövetség palotája	415
Vágó József: Jegyzetek a „Deutscher Werkbund“ július 3-án és 4-én a kölni kiállításban tartott közgyűléséről	414
Melléklet: A székesfővárosi leányiskolák a magyar vöröskereszt egyesületet támogató bizottságának központi munkatermé az iparművészeti múzeumban	417
Krónika: Hadi állapot. — Hadi kórház az Iparművészeti Iskolában. — Fehérneműgyűjtő- és varróterem az Iparművészeti Múzeumban. — A gyermekművészeti kiállítás. — Az Erzsébet királyné emléké. — A női divat felszabadulása	417-418
Múzeális ügyek: Az O. M. Iparművészeti Múzeum és Iskola könyvtárának 1913/14. évi forgalma	418
In memoriam: Dósa Lukács †. — William Lossow †	418-419
Szakirodalom: Boros Rudolf: Nőiipari díszítőrajz. — A Studio. — Der Verkehr. — Falke, Otto v. Kunstgeschichte der Seidenweberei	419-420

Az O. M. Iparművészeti Társulat tagjainak a „Magyar Iparművészet” illetménykép jár, évi 20 korona tagsági díj ellenében. Tagul jelentkezni lehet az Igazgatóságnál (Budapest, IX., Üllői-út 55-57. szám).

UNGARISCHES KUNSTGEWERBE

OFFIZIELLES ORGAN DER LANDESGESELLSCHAFT FÜR KUNSTGEWERBE, DES KUNSTGEWERBEMUSEUMS UND DER KUNSTGEWERBESCHULE.

XVII. JAHRGANG. 1914. 7-8. HEFT.

INHALT.

Alexander Nagy: Krieg und Kunst	581
Koloman Györgyi: Drei deutsche Ausstellungen. — Leipzig. — Köln. — Darmstadt	585
Moriz Gelléri: Zwei skandinavische Ausstellungen. — Malmö. — Krisztiania	599
Paul Nádai: Die deutsche Botschaft in St. Petersburg ...	415
Josef Vágó: Notizen von der diesjährigen Jahresversammlung des deutschen Werkbundes in Köln	414
Beilage: Budapester Lehrerinnen sammeln und nähern im Kunstgewerbemuseum Wäsche für die Armee	417
Kronik	417-418
Bücherschau	418
In Memoriam	418-419
Angelegenheiten des Museums	419

Előfizetési díj a „Magyar Iparművészet” egy évfolyamára 22 K. Külföldre egész évre 24 korona. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IX., Üllői-út 55-57. sz. Telefon: József 678.

Im Jahres-Abonnement (10 reich illustrierte Hefte) 22 K für das Ausland 20 Mark (24 K) Schriftleitung und Geschäftsstelle Budapest, IX., Üllői-út 55-57.

Ridopatin
FEMFÜGGÖNY
Török és Csongrády
Csillár, iparművészeti és lakberendezési fém-
tárgyak készítői. Telefon: József 42-88 sz.
Budapest VII. Gólya-utca 22 sz.
Plakettek, Butorberetek készítése és
Gázbarnítóplasztikai sokszorosítása

KEHRLING-K.
kelmefestő- és
vegylisztítő-gyár
Budapest
Muzsigmond-tér
10. fióküzletek a
város minden-
részében. Ber-
kelz. István. u.
loda-cég. alatt
is telefon. 75-05.
és 63-36. szám

NAGY SÁNDOR: HÁBORÚ ÉS MŰVÉSZET

„Kedves testvéreim a harcban! A szívem mélyéből szeretlek benneteket, hiszen közületek való voltam és vagyok. S aztán a legjobb ellenségtek is vagyok... Hát engedjétek, hogy megmondjam az igazságot!...

Ismerem én jól a ti szívetekben lakozó gyűlölséget és irigységet. Nem vagytok ti elég nagyok arra, hogy ne ismernétek az irigységet és gyűlöletet. Hát legyetek elég nagyok arra, hogy legalább ne szégyeljétek ezért magatokat. Ha nem lehettek a megismerés szentjei, hát legyetek legalább —: hadfiak...

Harc legyen a ti munkátok, s a ti békétek győzelem!”

gy mondta ezt meg előre „Zarathustra“. És hát most ránk szakadt a nagy német szellem jóslata. S hogy reánk szakadt, aminő cinikus alávalóság volna tárgyra térni fölötté, s vagy tenni a művészet nevében, mintha kívüle, vagy pláne fölötté állnánk e rettentő valóságnak: éppen olyan nyomorult szegénységet árulnánk el, ha művészi kulturális törekvéseink zászlaját most pilledten leeresztenők. Mint egy rövidárús, gyávasága pléhredőnyét ráhúzná a boltra. — Most, amikor mindenféle törekvés valamely megnyilatkozási formában belelengeti

bátran a golyózáporba zászlaját, most eresse el a művészet, mert ki vagyon mondvá: inter arma silent musae?!

Mintha bizony a hátunk mögé szorult békekorszak idején valami szédületes büszke napsütésben lengett volna mostanáig a művészetünk hármaspajzsú lobogója! S most töméntelen alkotásainkról lábainkat lelógatva olvasgathatnánk a fejünkre font babérleveleket s mosolyogva nézhetnénk, hogy mint fonják most meg a harciak fejére.

Nem a! Sőt éppen csak ez utolsó napokban lett teljesen világossá előttünk, hogy az a béke, amit mi ismertünk, amibe szinte már leéltük életünk, az nem béke volt, hanem ezt a nagy világ-vihart megelőző nyomasztó csend, amiben levél se rezzent. Azért akármilyen magasra emeltük is a művészetek zászlaját, nem lengett az. Úgy kellett mesterségesen csóválni, hogy meglátszódjanak a színei. Nyomasztó csend volt a mi békés életünk.

Türelmetlenül fakadt ki ellene s hívta szilajon a költő:

*Mikor jön már a pillanat,
Mely nékem is hatalmat ad?*

*Fönnen mikor kiálthatok:
Népek! Fegyvert ragadjatok!?*

*Ah, eljön, érzem, el a nap,
Dühöd viharja szertecsap.*

*Harcolni fogsz riadva, nép,
Hogy úr legyen a jó, a szép...“*

Komjáthy.

De akkor nyomasztó csend volt. Nem rezdült a falevél se.

Most hát itt van, költő, ez a nagy idő. Talán még nagyobb, mint ahogy a te látnoki fantáziád elképzelné merte. S vajjon úgy lesz-e, ahogy te láttad:

*Dicső tusákra nyílik a határ,
Mienk a dús jelen s jövő!
Ránk még pazar győzelmek üdve vár,
Üdv, mit költő álma sző.*

*Most álom; majdan ragyogó valóság,
Mert érte küzd a fő, a kar;
Emeld az Eszme lobogóját
Magasra, oh magyar...*

Mi itthonmaradtak nem vagyunk más, mint feszült várakozás. Minden nap egy évszázad előttünk. A nyugalom, az alkotás elenyészett, ismeretlen fogalmak.

A szelíd múzsák elbujtak s reszketve tördelik kezeiket, vaj mi lesz?!

A műhelyekben hamu alatt pislog a parázs. Nincs aki felfuttassa.

A sok vidám szín ráncosra szárad. A paletta görbe háttal sorvadozik.

Az alkotás vágyát sehol sem ösztökkéli várakozás, érdeklődés.

Csak egyfelé tör minden cselekvési erő. Minden szemsugár egyfelé tapad. Minden várakozás a vértenger felé mered.

Egyetlen egy szóvá lett az élet, mindent ez fejez ki: győzni.

Nem az alkotás vágya, hanem az újraalakulás romboló dühe rázza az egész világot.

Ez elől a szelíd kis műzsák belesímultak az örök nagy művészet bíborköpenyének egy ráncába.

A mi nyomasztó csendű békénk a szelíd kis műzsákat ismerte művészetnek, mert ő maga, a nagy fenséges alkotó soha nem jelent meg.

De most, nézzétek, egész nagyságában felemelkedik, beleáll háttal a nap közepébe, szétveti bíborpalástját, amitől rémes lesz az ég alja. Ebből a mítoszi távolságból nézi, amint a nagy tusában évszázadok munkája beleomlik a jelen egy rövidke pillanatába.

Most nem küldi a szelíd műzsákat. Most a lángpallósú ítéletes arkangyalai járnak mezejét s belerikogat a kürtjük az ágyúk bömbölésébe.

Csattogó szárnyalással suhannak végig egy század művészetén, s amit ebből a fenséges alkotó szeme villanása jobbra int, azt az arkangyalok kiragadják a háború véres kezéből, s amit az alkotó balra int, azt könnyörtelenül belerúgják a megsemmisülés örvényébe.

Nincs halvány sejtelmünk se róla, mi fog megmaradni szépnek, igaznak és jónak. Nem is sejtjük, mennyi minden értékesnek hitt holmi csúszik a semmibe vissza.

Nem az alkotások változnak meg, hanem a mi meglátásunk áll a legnagyobb változások küszöbén. Ma még így hisszük s esküdünk valamely igazságra: holnap letagadjuk s valami egész másra esküszünk majd.

Végképp új értékelések előtt állunk. Amint nemsokára egy marok búza többet fog érni egy marok aranyánál, úgy változik majd minden művészi értékelés is.

Már az első dördülésre is mennyi fölösleget vitt el a vihar szele!

Amit legféléttetbben dédelgetett ölében az elfinnyásodott ízlés és kufárkodás, öleb-művészetté lett, s mint egy kis didergő pincsi, vonítva menekült. De a hatalmas talpú bakancsok ráléptek könnyörtelenül. Meg se nyekkent, úgy szorult bele a kis pára. Talán magja is szakadt!...

Az a félelmetes, nagytalpú bakancs azonban nem fog kímélni egyebet se — semmit. Csak a zászlót nézi és tiszteli.

Azért kell kitűzni a művészetnek a maga zászlaját, hogy messzebb lássék, mint a vöröskeresztesek fehér zászlója.

Mint egy hatalmas, érintetlen hadtestnek, úgy kell helyt állni s készenlétben figyelni, hogy azonnal elfoglalhassa fontos nagy pozícióját, amint reá kerül a sor.

Mihelyt pihenni térnek a megvadult, a nekiszabadult nagy erők, résen kell állni a kultúra nevében a művészetnek.

Mert a lelkekben a háború sokkalta nagyobb sebeket fog ütni, mint a testen. És az ütött résen éppen úgy, de még hamarabb bemegy a fertőző piszok, mint a gyógyító ír.

Amit évszázadok munkáltak a szellemen, egy roham kurjantása egyszerűen elsöpri a lélekből. De viszont, az érzékenyre sebzett lélek mélységes meglátása s egy pillanat századok lassú fejlődésével is felérhet.

Azért a művészetnek a legkomolyabb, a legünnepibb, a legfenségesebb köntösében kell várakoznia, hogy az első pillantásra érthető legyen nagy szándéka, szent akarata.

Ne kelljen a lélek-sebesültnek keresgetni apró kis akarások között, hanem lássa meg azonnal a tiszta kultúra kertjét s oda kíváncsozzék annak forrásaihoz.

Akik a háborúba mentek, megmutatták a turáni párdúc foga fehérét.

Akik itthon maradtak, azok mutassák meg, hogy hol vannak e drágán őrzött hazának messze jövődökre elégséges kultúra-forrásai, amelyeket most fűrt meg új bugyogásra a saját értékeire ismert öntudat.